

SEMPOZYUM TANITIMI

II. DİN SOSYOLOJİSİ ANABİLİM DALI KOORDİNASYON TOPLANTISI VE TÜRK DİN SOSYOLOJİSİNİN TEORİK/ METODOLOJİK SORUNLARI SEMPOZYUMU

Doç. Dr. Niyazi AKYÜZ
Ar. Gör. Şahin GÜRİSOY
Ar. Gör. İhsan ÇAPCIOĞLU

Giriş

II. Din Sosyolojisi Anabilim Dalı Koordinasyon Toplantısı ve Türk Din Sosyolojisinin Teorik/Metodolojik Sorunları Sempozyumu, 23-24 Haziran 2005 tarihleri arasında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde yapıldı.

Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Mehmet Bayyigit ve İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ahmet Önkal'ın açılış konuşmalarıyla başlayan ve iki gün süren sempozyumda, iki ayrı oturumda toplam altı bildiri sunuldu ve her bir bildiriden sonra bildiri ile ilgili eleştiri ve önerilerin yer aldığı müzakere ve değerlendirmelere yer verildi.

Tanıtım

Prof. Dr. Ünver Günay başkanlığında toplanan birinci oturumda, Doç. Dr. Adil Çiftçi'nin "Felsefe ve Sosyoloji İlişkisi: Nesnellik Sorunu", Doç. Dr. Niyazi Akyüz'ün "Türk Din Sosyolojisi Araştırmalarında Öznellik Riskleri" ve Yrd. Doç. Dr. Kemalettin Taş'ın "Din Sosyolojisi Araştırmalarında Objektiflik Problemi" başlıklı bildirimleri yer aldı. Mazereti nedeniyle toplantıya katılamayan Doç. Dr. Adil Çiftçi'nin bildirisi, Ar. Gör. M. Süheyl Ünal tarafından okundu. Oturum, Prof. Dr. Abdulvahap Taştan, Doç. Dr. Fazlı Arabacı, Doç. Dr. Bünyamin Solmaz'ın müzakereleri ve Prof. Dr. Niyazi Usta'nın değerlendirme konuşmalarıyla sonuçlandı.

İkinci oturumun başkanlığını Prof. Dr. İzzet Er yaptı. Oturuma, Doç. Dr. Ejder Okumuş, "Bir Din Sosyolojimiz Olmalı mı? Yeniden Meşruiyet Tartışmaları", Yrd. Doç. Dr. Mustafa Tekin, "Sosyolojinin 'Din' Problemi" ve Doç. Dr. Ali Akdoğan, "Din Sosyolojisi Araştırmalarında Anlam ve Yorum Sorunu" başlıklı bildirimleriyle katıldılar. İkinci oturumun müzakerecileri, Yrd. Doç. Dr. Erkan Perşembe, Prof. Dr. Mehmet Bayyigit ve Yrd. Doç. Dr. Kemal Ataman'dı. Bu oturumun değerlendirmesi ise, Prof. Dr. H. Ezber Bodur tarafından yapıldı.

Değerlendirme

11-13 Haziran 2004 tarihleri arasında Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi'nde yapılan I. Din Sosyolojisi Anabilim Dalı Koordinasyon Toplantısı ve Türk Din Sosyolojisinin Temel Sorunları Sempozyumunda alınan kararlar üzerine bina edilen bu sempozyum, yine Türk Din Sosyolojisinin sorunları üzerine önemli tartışmaların/değerlendirmelerin yapılmasına zemin hazırladı. Sempozyumda, Çorum'da ortaya çıkan fiili deneyimin ışığında, konuların daha verimli bir genişlikte tartışılabilmesi amacıyla, her bir oturumda iki bildiri sınırlamasına karşın, oturumlarda üçer bildiri sunumunun gerçekleşmesi, zaman sorununa ve dolayısıyla bildirilerin/konuların verimli bir şekilde tartışılmamasına neden oldu. Birçok katılımcı, soru ve katkılarını iletme fırsatı bulamazken, müzakere ve değerlendirmeler de ayrılan süre nedeniyle önemli bir zaman baskısı yaşadı.

Sempozyumun birinci oturumunda, sosyal bilimlerde önemli bir gereklilik olan nesnellik durumu, din sosyolojisi çalışmalarında imkânlılığı boyutuyla birlikte ele alındı. Oturumun ilk sunumunda, Adil Çiftçi'nin gönderdiği bildiri, araştırmada ahlak ve etik sorununa önemli vurguda bulundu ve araştırmacının bilimsel ve toplumsal yükümlülüklerine dikkat çekti. Sunumda öne çıkan bu başlıklar, büyük çoğunluğu yoğun ilahiyat eğitiminden geçmiş din sosyologlarının koordinasyon toplantısına önemli katkılar sağlayabilecek içerikteydi. Hemen burada bilimsel nesnellik ve toplumsal çalışmalarda karşılaşılan nesnellik sorununun, Batı'da yapılan çalışmalara referansla ele alındığı belirtildi. Buna karşın, Türkiye'de yapılan din sosyolojisi çalışmalarında karşılaşılan öznellik sorununun ve paradigma tartışmalarının, Batı'da öne çıkan yaklaşım farklılıklarıyla aynı içerikte olmadığı; içerik, nitelik ve derinlik farkları bulunduğu; Türkiye'deki din sosyologlarının bir çoğunun eğitim ve öğretim süreçlerine de vurgu yapılarak dile getirildi.

Niyazi Akyüz'ün nicel ve nitel yaklaşımlar üzerine yaptığı toparlayıcı sunumdan sonra, Kemalettin Taş, biraz da pozitif nesnellığe tepki içeren; araştırmacının öznelliklerini, araştırmaya taşıyabilmesinin anlaşılabilirliği yönünde bir sunum gerçekleştirdi. Burada nesnellüğün indirgendiği ya da öznelliğin olağan/masum bir durum olup olmadığı sorunu kendini gösterdi. Fakat, yine, zaman baskısı dolayısıyla konuların yeterince değerlendirilmesi mümkün olmadı.

Sempozyumun ikinci oturumunda, Ejder Okumuş ve akabinde Mustafa Tekin tarafından sunulan bildirimlerde, Türk Din Sosyolojisinin imkânlılığını sorgulayıcı yaklaşımları, önemli tartışmalarla birlikte toplumsal kazanımların gözetilmesi ve bilim insanının sahip olması gereken toplumsal ve bilimsel sorumluluklar yönünde önemli vurguların öne çıkmasına neden oldu. H. Ezber Bodur'un derinlikli değerlendirmesinin yanı sıra, Zeki Arslantürk'ün sarıh izah ve ikazı, Fazlı Arabacı'nın kendi tebliğine yapılan atıf ve I. Koordinasyon Toplantısında alınan ilke kararlarının II. Koordinasyon Toplantısına yansımaları üzerine yaptığı değerlendirmeler ve Ünver Günay'ın ortamın nekahatleşmesiyle ilgili vurguları hep aynı konu üzerinde yoğunlaştı. Sunulan iki bildiri de,

bilimsel birikimin Batsallığa indirgenmesinin yanlışlığı, Türk din sosyolojisi geleneğinin imkanlılığı, bilim insanının gözetmesi gereken bilimsel ve toplumsal sorumluluklar öne çıkan vurgulardı. Bu çerçevede, sosyoloji çalışmalarının sistem meşrulaştırıcılığı ve istihbari kaynaklığı yönündeki sorgulamalar son derece yadırganıcı bulundu. Günün son sunumunu Ali Akdoğan yaptı. Akdoğan'ın anlam ve yorum sorunu üzerine yaptığı sunumu, bazı katılımcılar tarafından, yeterince derinlikli ve kuşatıcı olmadığı yönünde eleştirildi.

Sempozyumun ikinci günü, I. Koordinasyon toplantısında alınan kararların ve görevlendirmelerin ele alınmasıyla başladı. Bu çerçevede, Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesinin "web" çalışmalarını geliştirerek devam ettirmesi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Anabilim Dalı çalışanlarının ise, dergi çalışmalarını sonuçlandırma yönündeki hazırlıklarını sürdürmeleri kararlaştırıldı. Yine, din sosyolojisi anabilim dalı faaliyetlerinin daha etkin bir şekilde yürütülebilmesi, organizasyonlarda karşılaşılan ekonomik ve mekansal sorunların koordineli olarak aşılabilmesi ve anabilim dalının koordinasyonu açısından dernekdeşmenin önemi dile getirildi. Ayrıca, anabilim dalı çalışanlarının yayınlarına erişimin kolaylaştırılması amacıyla gerçekleştirilen çalışmalarda, ilgili arkadaşlara gereken katkının sağlanması kararlaştırıldı. Daha sonra, Elazığ'da yapılması planlanan III. Koordinasyon toplantısında dört bildiri sunulmasına karar verildi ve bildiri sunacaklar belirlendi.

Son değerlendirme toplantısında, düzenleme kurulunun yakın ilgisi ve organizasyon başarısı için teşekkürler dile getirildi. Ayrıca, kapanış oturumunda, Türk din sosyolojisi çalışmalarının kimliği ve bilimsel nesnellik üzerine vurgular yinelendi.

Sempozyum, düzenleme kurulu başkanı Mehmet Bayyığıt'in anabilim dalı çalışanlarını bir arada ağırlamaktan duyduğu memnuniyeti dile getirmesi ve teşekkür dileklerini iletmesiyle sona erdi.

